

Landsbygdsnytt

Landsbygdsnämnden
Örebro kommun

#3
2022

Eva – eldsjäl på Vinön

Jan har skrivit en
bok om Asker

Landsbygdsprisvinnarna
i Mosjö, Via och Stora
Mellösa

Garphyttans föreningsliv
bjöd på sommarlovsfest

Landsbygdsnämnden
försvinner vid årsskiftet

Jag har blivit gammal på riktigt!

Ja, i alla fall i den bemärkelsen att jag uppskattar lugnet och tystnaden på landet mer än någonsin. Hade någon sagt detta till mitt tonårsjag hade jag skrattat högt och sagt att på landet, där kan man väl inte bo! Där händer ju INGENTING!

Steket att helt flytta från Örebro känns kanske fortfarande lite avlägset, jag gillar att göra saker spontant i stan, att ha nära till jobbet och slippa snöskottningen vintertid. Men en sommarstuga har det i alla fall blivit. Jag och min dåvarande sambo började faktiskt kika efter ett sommarställe redan för femton år sedan, men med facit i hand så var det ju tur att det inte blev något då. Men så 2017 blev äntligen den lilla röda stugan med vita knutar ledig som jag kikat på i flera år.

Stugan finns i Glanshammar (där jag också är uppväxt) och ligger perfekt med lagom avstånd till Örebro, men det är också nära till mysiga Arboga. Stugan har två rum och kök i två etage och har faktiskt varit min mammas farmors

stuga en gång i tiden. Ibland när jag går över de knarrande golven kan jag känna en samhörighet med stugans historia och det är en häftig känsla. Jag hoppas att farmor Hulda sitter där ovan molnen och tycker att vi gjort fint i hennes gamla hem.

Landet har blivit en oas för mig och min sambo där vi bara är och har tid för återhämtning. Vi har en stor trädgård där man hänga i en stol med en bra bok, kanske ha Sommar i P1 i lurarna och samtidigt kika på cyklisterna som trampar Hemfjärden runt på andra sidan häcken.

När jag skriver detta är säsongen på landet på väg att ta slut för vår del, men vi längtar redan till nästa år. Ett år äldre och säkert i behov av mer lugn och tystnad. ■

Thomas Johansson,
Glanshammar/Örebro

Foto: Privat

Hallå där, Per-Åke Sörman...

...vad har hänt sedan sist?

– Nu har det ju varit sommar och det innebär att det har varit lite lugnare. Men under juni månads nämnd var vi på Gällersta forngård då Landsbygdspriset delades ut. Det var väldigt trevligt med fika, salta pinnar, skålande och tre värdiga vinnare som ni kan läsa om i tidningen. Nu är hösten här på riktigt och vi börjar växla upp för de fyra sista nämnderna vi har framför oss. Och så är det bokslut för nämnden och allt vad det innebär.

Ja, nämndens nedläggning vid årsskiftet. Vad har du att säga om den?

– Det är tråkigt, absolut. Vi ska vara tydliga med att det inte bara är vår nämnd som försvinner, det är viktigt. Allt det här kan du läsa mer om på sidorna 14-15. Beslutet att tillsätta en landsbygdsdelegation kan absolut fungera enligt mig, det handlar mer om hur arbetssättet ser ut. Det blir upp till den nya kommunstyrelsen att bestämma. Det viktigaste är hur man arbetar med frågorna. Det gäller att se människorna på landsbygden. Det finns ett visst utanförskap på landsbygden i dag som behöver tas på allvar för

att inte få en spricka mellan stad och land. Jag hoppas att delegationen får ett bra arbetssätt så att den har möjlighet att fortsätta stötta föreningar och boende på landsbygden.

I årets nummer lyfter vi eldsjälar på landsbygden. Vad är en eldsjäl för dig?

– En eldsjäl är en person som alltid ställer upp och alltid finns där för att bygden och föreningarna ska få en bättre plats att vara på. Personen tar tag i saker själv utan att knacka på andras dörrar. Det finns eldsjälar överallt, landsbygden är full av dem. Det är jätteviktigt att de finns och det gör de också.

Något i tidningen du vill lyfta lite extra?

– Texten om enskilda vägar. Det är riktigt bra. Upplysningsvis kan nog många lära sig vilka regler som gäller även om många boende på landsbygden troligtvis kan en hel del redan. ■

Per-Åke Sörman,
ordförande
Landsbygdsnämnden

Foto: Andreas Lundgren

Landsbygdsnytt #3 2022

Ansvarig utgivare: Lena Norström (förräddaledig), Irina Hallor (vikarie), 019-21 20 42

Distribution: PostNord, 0771-33 33 10

Nästa nummer kommer i december 2022.

Har du synpunkter eller tips? Kontakta oss: landsbygdsnytt@orebro.se

Produktion: Clearberry AB – info@clearberry.se

Text och foto: Maria Eremo

Text, foto och form: Anders Jakobson

Landsbygdsnytt är en informationstidning som ges ut av Landsbygdsnämnden i Örebro kommun. Syftet är att vara en kanal för information från kommunen som berör landsbygderna i Örebro kommun. Tidningen är också ett sätt att informera om Landsbygdsnämndens och landsbygdsenhetens strategiska arbete med landsbygdsfrågor, upplysa om tillgängliga bidrag för landsbygdsutveckling och berätta positiva och inspirerande historier från vår landsbygd. Det är inte möjligt att annonsera i tidningen och vi skriver heller inte artiklar i syfte att göra reklam eller favorisera till exempel företag. Tidigare utgåvor av Landsbygdsnytt finns att läsa i pdf-format på orebro.se/landsbygdsutveckling

”Varje människa har en bok inom sig”

När Jan Gunnarsson upptäckte att de yngre i Asker inte vet hur det var i området på 1950/60-talet, bestämde han sig för att skriva en bok om det. ”Under den vida himlen i Asker” utkom tidigare i år.

– Det finns tidigare utgivna böcker om Asker, men inte om denna epok. Jag tyckte helt enkelt att det saknades, säger Jan.

Landsbygdsnytt träffar honom mitt i händelsernas centrum, vid Askers kyrka. Bakom den stora häcken leker barnen på förskolans gård och i huset där barnen huserar bodde Jan med sin familj när han återvände till Asker efter några år på annan ort.

– Jag är uppvuxen i Led, några hundra meter bort genom hagen härifrån. Jag tar upp en hel del händelser som inte hade blivit nedskrivna om inte boken hade gjorts. Exempelvis den sommaren när jag som 16-åring jobbade som pinnpojke. Jag berättar om hur det såg ut här i Asker när det fanns affärer och bank. När Johnssons cykel & sport var en samlingspunkt där vi handlade filmisar och knallpulver och där vi senare tankade våra mopeder.

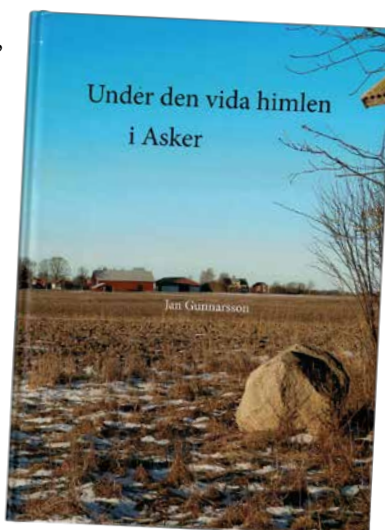
Jan tycker själv att 50/60-talet är roligt att läsa om och han ville inte att den tiden bara skulle försvinna.

– Ämnena jag har valt ut är sådana jag själv tycker är intressanta. Jag hoppas att fler ska tycka likadant. Jag har gjort några småintervjuer, men inte i någon större utsträckning.

Det är många minnen som fladdrar förbi när Jan inlevelsefullt berättar.

– Jag minns det här som i går. Men fråga mig inte vad jag gjorde förra veckan, säger han med ett bullrande skratt.

Det här är Jans andra riktiga bok, som han kallar det, alltså inbunden. 1995 gav han ut ”Östernärkesbussarna” och det gav mersmak. Men någon mer bok blir det inte.

– Nej, det här får bli den sista.

Det var i slutet av 2020 som Jan började fundera på innehållet och att det skulle kunna bli en bok. Några texter hade han sedan tidigare, men det var då som arbetet tog fart.

– Jag ville inte ha mer än 200 sidor och den slutade på 144 sidor och cirka 45 bilder.

Boken har han själv finansierat bortsett från ett litet ekonomiskt stöd från Region Örebro län. Över 200 exemplar är sålda och den tryckta upplagan ska räcka till jul har han tänkt.

– Vi får se om det går runt ekonomiskt. Det är inte prioritet att tjäna pengar.

Titeln då, ”Under Askers vida himmel”, var kommer den i från?

– Det fick jag bara för mig. Jag ville att titeln skulle täcka in lite av varje. Jag har fäst mig vid det öppna landskapet med dess vida himmel. Det är en särskild stämning och med vidderna ger det nästan lite fjällkänsla vintertid.

Han är rätt nöjd med slutresultatet och feedbacken har varit positiv.

– Jag hade en köpare som hängde på låset och ville ha bok nummer ett. Han sladdade in på gården och fick en kopp kaffe också, säger Jan och småler. Jag har hört att flera har sträckläst den, att de helt enkelt inte kunde sluta. Det finns så klart kritiker också, men de har inte hört av sig. Det har varit roligt att göra boken och det har dykt upp alla möjliga gamla kontakter, det är jättefint. Varje människa har en bok inom sig, så är det ju. ■

Mosjö områdesförening kammade hem årets Stora Landsbygdspris

Daniel Lindahl, Karolina Waldenmark och Lisen Teng Kempe är tre engagerade styrelsemedlemmar i Mosjö områdesförening. Prispengarna kommer väl till pass för kommande arrangemang.

I år gick Stora Landsbygdspriset till Mosjö områdesförening. En förening som jobbar hårt för de boende i området och som dessutom ser till så att det gamla stationshuset fortfarande sjuder av liv.

– Det här är både hedersamt och smått chockerande, det var en stor överraskning, säger Daniel Lindahl, styrelsemedlem.

– Vi kommunicerar sällan utåt och blir därför alltid förvånade när vi uppmärksammas utifrån, fyller styrelseordförande Lisen Tang Kempe i.

Alla boende i Mosjö blir automatiskt medlemmar i föreningen och från tolv års ålder är man dessutom röstberättigad. Ett kanske inte helt vanligt upplägg, men helt naturligt för den här föreningen.

– Det är klart att de boende ska vara med. Det handlar om gemenskap och det är jättebra att det är så. Vi ser ofta under våra evenemang att vi möts över åldrarna, säger Lisen.

I Mosjö bor cirka 1600 personer och 30 procent av den siffran är barn. Bebyggelsen är blandad med både nyproduktion, radhus, hyresrätter och friliggande villor.

– Det är många barnfamiljer och många är tacksamma att det händer

så mycket, säger Karolina Waldenmark, styrelsemedlem.

Och händer mycket. Det gör det. När trion rabblar upp allt de gör under ett år är det inte svårt att förstå att de boende är glada för sin områdesförening. Här är några av alla de aktiviteter som årligen genomförs:

- Isbana
- Marschallvandring
- Digitala tipspromenader
- Melloupppladdning
- Äggjakt och möte med påskharen
- Tomtens brevlåda
- Trygghetsvandringar
- Skräpplockardagar
- Bytardagar och/eller kvartersloppis
- Halloweenaktiviteter med bland annat spökvandringar

– Det är lite av byskolekänsla här ute fortfarande. Föreningen fångar upp många av oss och knyter ihop, säger Daniel.

– Landsbygdspriset blir en bekräftelse på att det vi gör är bra

Mellokväll i Mosjö är ett uppskattat inslag hos både stora och små.

Foto: Mosjö områdesförening

och förhoppningsvis kan vi även inspirera andra, säger Karolina.

Alla evenemang är kostnadsfria och det gör att föreningen inte har några direkta intäkter för dem. Därför blir prispengarna extra viktiga.

– Det gör att vi kan fortsätta och det är viktigt. Alla jobbar ju ideellt, säger Daniel

Alla som engagerar sig bidrar med olika mycket beroende på möjlighet vid de olika tillfällena och trion berättar att det alltid är svårt att hitta människor som kan tänka sig att jobba just ideellt.

– Jag hoppas att vi kan sätta en

kultur i hur vi jobbar, säger Lisen.

Mosjö områdesförening har som huvuduppgift att driva fritidsgård i stationshuset och dessutom att ta hand om fastigheten. Evenemangen har växt mycket under de senaste åren och Halloween är föreningens största.

– Det började egentligen under pandemin när vi behövde hitta ett sätt för att barnen inte skulle knacka dörr. Från att ha tänkt vara en mindre reflexvandring blev det en stor spökvandring med 4-500 deltagare, säger Karolina.

I år kan man dock arrangera så att de boende får stanna kvar och umgås, arrangemanget lär därför inte bli mindre än tidigare.

– Vi gör detta för att det är så himla kul och det är roligt att se hur glada folk blir. Det är belöningen, säger Karolina.

– Många förväntar sig inte sån här kvalitet på arrangemang, säger Daniel.

Vad hittar ni på för de 10 000 kronorna ni fick?

– Det är inte bestämt än. Men vi har lite av en nystart under hösten då stationshuset varit stängt på grund av fuktskada. Vi har fått bidrag av Landsbygdsnämnden för att återställa huset och nu ska både pengarna och

Foto: Mosjö områdesförening

Under årets kallare dagar ser föreningen till att de boende kan åka skridskor på spolad is.

huset komma de unga till gagn. Här ska man vilja vara och man ska känna sig delaktig, säger Lisen.

De ser uppskattningen på nära håll och visst har de skrutit lite om vinsten inför vänner.

– Haha, det är klart att vi har. Det är kul att våra evenemang skapar attraktion för området och att de märks. Vi vill att det vi gör ska vara för de boende i Mosjö, säger Karolina.

Nu pågår arbetat framåt för fullt och Halloween är på intågande.

– Nyckeln till att vi kunnat göra så pass mycket är att vi har fått Lovbidrag från Örebro kommun, det

har varit ett viktigt stöd. När Landsbygdsnämnden besökte oss i våras fick vi en bra relation och vi har ett bra samarbete med Kultur- och fritidsnämnden, säger Daniel.

Att jobba allt för långsiktigt är inte möjligt eftersom det är de ekonomiska bidragen som styr. Drömmen om ett glasscafé under sommaren finns dock.

– Men nu är det fokus på den kontinuerliga verksamheten. Vi hade inte suttit här i dag om vi inte hade fått bidrag från Landsbygdsnämnden. Det är en ständig utmaning, att säkra upp medel för att fortsätta bedriva verksamhet för unga, avslutar Lisen. ■

Foto: Mosjö områdesförening

Halloween är föreningens största arrangemang och Karolina Waldenmark brukar gå all in med de rätta tillbehören.

Den högra bilden visar hur det såg ut under förra årets spökpromenad.

Motivering: Enligt nomineringarna så skapar Mosjö områdesförening mängder av evenemang för barn och unga och bidrar starkt till sammanhållning, glädje och meningsfull fritid i lokalsamhället. Mosjö områdesförening driver, genom ideella insatser av föräldrar, fritidsgård för barn och ungdomar i stationshuset på fredagskvällar. Föreningen har också mängder av andra aktiviteter för barn och unga som äggjakt vid påsk, spökerier vid Halloween, tomtens brevlåda vid jul, fixardagar vid stationshuset och mycket mer. Föreningen engagerar sig också i trygghetsvandringar i området, tillsammans med vägföreningen och kommunen. Enligt föreningens stadgar är alla boende i området medlemmar i föreningen utan krav och utan kostnad, vilket är unikt. Mosjö områdesförening är ett enastående exempel på vad som kan åstadkommas med ideella krafter.

Matilda och Centrumgruppen fick också pris

Unga Landsbygdspriset gick i år till Matilda Bolinder som driver Bolinders gårdsbutik i Östernärke.

Hur känns det att få Unga Landsbygdspriset 2022?

– Jag blev jätteglad och det är jättekul att det finns ett sådant pris. Jag hoppas att det får finnas kvar. Det är extra kul att man stöttar unga. 10 000 kronor är en väldigt fin summa att investera för. Jag visste inte att priset fanns så jag blev positivt överraskad.

Vad ska du göra för pengarna?

– Jag har investerat i en äggkyl som just nu är under reparation. Det har jag verkligen saknat under sommaren

då det kan bli lite varmt i butiken. Jag har också investerat i en kylcontainer, prispengarna räckte till en bit av den

också. Då kan äggen stå kallt även på lagret, man vill ju ge kunderna det bästa. Det har varit svårt att hitta en kyl som passar till äggkartorna, men det har jag gjort och nu måste bara termostaten fixas.

Hur har du firat?

– Jag satt ju på prisutdelningen och åt tårta och fick ett glas bubbel. Jag är inte så bra på sånt där.

Vad tycker du om motiveringen?

– Det var jättefin och den stämde bra in på butiken. Det är fina ord som är svåra att ta till sig, men jag får väl säga att det stämmer. ■

Tips: I Landsbygdsnytt #2 2021 kan ni läsa mer om Matilda och hennes butik.

Motivering: Matilda Bolinder beskrivs i nomineringarna som en ung och entusiastisk entreprenör. För några år sedan startade hon gårdsbutiken på föräldragården i Via i trakterna av Asker och driver den i form av enskild firma. Butiken har ett brett sortiment, men fokus ligger på lokala råvaror inkluderande potatis från den egna gården. Verksamheten går bra och omsättningen har fördubblats det senaste året. Gårdsbutiker och lokala råvaror ligger rätt i tiden. Konsumenterna får tillgång till lokala råvaror och lokala odlare gynnas, och därigenom livsmedelsproduktionen. Bolinders gårdsbutik är ett utmärkt exempel på ungt företagande på landsbygden.

...och Centrumgruppen och vägföreningen i Stora Mellösa vann Landsbygdsprisets hedersnämmande för hedervärda insatser för landsbygdsutvecklingen.

Fredrik Thano, en av de engagerade som får representera hela gänget, hur känns det?

– Det känns bra och det var en korrekt motivering tycker jag. Det är alltid roligt med sånt här och det hör inte till vardagen.

Hur har reaktionerna varit?

– Vi har fått glada tillrop hela tiden, men det här är så klart väldigt uppskattat.

Vad ska ni göra för prissumman på 5000 kronor?

– Det lutar åt att vi använder dem till att finansiera hyra för Morotshuset under 2023, men det är inte spikat.

Senaste året har föreningen arbetat med att kartlägga och visualisera Stora Mellösa. Området vid Morotshuset och Ica har fått sig ett rejält lyft med bland annat en ståtlig vägvisare, gjutjärnsbänk och fyra stycken omåttligt populära stenar som har målats till bland annat morot och jordgubbe.

– Det är Pernilla Bergman Tano som fixat tillsammans med några barn. De har verkligen blivit populära bland de yngre. Ica-handlaren har sett till så att den grusbelagda rundeln med två bord har kommit på plats.

Nu inleds nästa fas, att dels sätta belysning på ”Välkommen till Stora Mellösa”-skylten, dels att arbeta vidare med det nätverk av lokala aktörer som redan har satts samman.

– Nu har vi sminkat färdigt kan man säga. Vi vill marknadsföra Stora Mellösa som ett besöksmål och fokus kommer därför att primärt ligga på besöksnäringen. Vi fortsätter med vårt positiva samarbete med lokala företag för att skapa tillväxt. Det finns en fortsättning och alla är välkomna att vara med. ■

Motivering: Centrumgruppen och vägföreningen i Stora Mellösa arbetar för att på olika sätt göra orten synligare. Man vill skapa ett tydligare centrum. Detta förväntas bidra till förstärkt näringsliv, förstärkt identitet och sammanhållning, samt stimulera till framväxt av nya företag. Centrumgruppen har sett till att Stora Mellösa nu har välkomstskylt, informationstavla, roliga stenar för barnen, målade som djur, morötter och insekter. Projektet har också inspirerat det lokala näringslivet till att investera i bord och bänkar i detta nya centrum. Centrumgruppen har också skapat Morotshuset, en lokal som kan nyttjas för evenemang och utställningar där det lokala lyfts. Man kan också låna Morotshuset för försäljning eller annat som gör centrum levande. Centrumgruppen i Stora Mellösa är ett utmärkt exempel på den drifvighet som kan utveckla och förbättra en mindre ort på landsbygden.

Förbered dig för tillgång till vatten vid kris

Rent vatten är livsnödvändigt. Minst tre till fem liter vatten per person behövs varje dag. Exempelvis långvariga strömavbrott, föroreningar i vattenledningarna eller torka kan ge problem med vattenförsörjningen.

Kommunen ansvarar för att invånarna får tillgång till dricksvatten på bästa möjliga sätt i kris. Om dricksvatten inte kan levereras via vattenledningarna kan kommunen ställa ut vattentankar på bestämda platser, där du kan hämta vatten i egna kärl. Se till att du har rena dunkar eller hinkar hemma som du kan hämta vatten i.

– Vid en dricksvattenkris prioriterar kommunen människors liv och hälsa, berättar Jenny Johrin, verksamhetschef för VA-verksamheten vid Tekniska förvaltningen, Örebro kommun. De allra flesta verksamheter och privatpersoner behöver därför förbereda sig på att klara sig själva den första tiden i en dricksvattenkris.

Detta innebär att du behöver ha en plan så att du på egen hand, i upp till en vecka, klarar dig med dricksvatten. Vatten som du förvarar hemma i rena dunkar. Du behöver också kunna koka vattnet vid behov, om du inte är säker på att det är rent.

Checklista för tillgång till vatten vid kris:

- Dunkar, gärna med tappkran
- Flaskor
- Hinkar med lock
- PET-flaskor att frysa vatten i (fyll inte ända upp, då spricker flaskan)
- Mineralvatten
- Kokmöjlighet

Jenny Johrin, Örebro kommun.

Foto: Trine Arvidsson

Läs mer om hur du kan förbereda dig på:
orebro.se/krisberedskap ■

Författarträff i Stora Mellösa

En lördag i augusti samlades ett stort gäng lokala författare i Östernärke i Morotshuset, Stora Mellösa. 13 stycken närmare bestämt. Författarna delade med sig av sina erfarenheter och om processen som krävs för att skriva och skapa en bok. Det blev en lyckad dag med många besökare.

Foto: Fredrik Thano

Sommarlovsfesten lockade unga till Folkets park

Strax innan skolorna började igen efter sommarlovet var det dags för Sommarlovsfesten i Garphyttans Folkets park. Förutom att det blev en lyckad dag för barn och unga, var tanken med evenemanget att nå ut med Garphyttans föreningsliv.

Lena Granlund är ett välkänt namn i Garphyttan. Som engagerad i flera av områdets föreningar är det stor chans att det är henne du stöter på i förenings-sammanhang, så även med Sommarlovsfesten. Med projektledarhatten på såg hon och ett gäng frivilliga från de olika föreningarna till att det blev en lyckad dag.

– Det var cirka 400 besökare trots värmen, det gick jättebra! Det var verkligen lyckat och många har återkopplat och tackat, dagen var uppskattad, säger Lena.

Lena Granlund

Tanken med Sommarlovsfesten var att nå ut till barn och unga som i dagsläget inte är kopplade till Garphyttans föreningsliv. Landsbygdsnämnden bestämde, efter att ha besökt Garphyttan under vårvintern, att bidra med

50 000 kronor för att ett evenemang skulle kunna genomföras.

– Pengarna var öronmärkta till föreningslivet på bygden. Syftet var att skapa en rolig aktivitet för barn och ungdomar samt visa upp verksamheterna för att väcka intresse att fortsättningsvis engagera sig i förenings-

verksamheterna. Vi föreningar som finns här är redan superengagerade, men det är inte alltid varken de ekonomiska eller ideella resurserna räcker till. Jag skulle säga att Landsbygdsnämndens ekonomiska bidrag var helt avgörande för att vi skulle ha möjlighet att genomföra dagen.

Det blev sex föreningar som gick ihop: Tysslinge Kulturförening, Garphyttans IF, Garphyttans folketshus och parker, Scouterna Garphyttans frikyrkoförsamling, Garphytte Skytteföreningen och Tysslinge företagare. Under dagen bjöds det på bland annat hoppborg, bangolf, backklätt-

Hoppborgen var ett minst sagt stort och populärt inslag under Sommarlovsfesten.

ring, tipspromenad och godisregn.

– Det här är ett bra sätt att locka unga, men tidsbristen gjorde att inte fler föreningar deltog. Det innebär väldigt mycket jobb, men det är så kul att få vara en levande bygd med allt föreningsliv, säger Lena.

Hon anser att man inte kan gnälla om man inte är med och engagerar sig och att hon själv brinner för bygden.

– Det kom flera besökare som redan är medlemmar i någon förening, men också de som inte är det. Det var väldigt blandat.

De långsiktiga effekterna är de man vill komma åt och än är det för tidigt att säga vad dagen gav.

– Vi vill se ungdomarna i våra föreningar, men nu får det gå en tid innan vi kan mäta effekterna. Det är pengar och den ideella drivkraften som styr om det ska bli något liknande arrangemang igen. Det blir väldigt intimt och personligt med en sån här liten bygd och vi lockade flera generationer, säger Lena. ■

Räddningstjänsten brukar vara ett uppskattat inslag, så även denna dag. Tack vare engagerade brandmän fick barnen både se och höra en brandbil. Att stapla drickabackar är även det ett välbeprövat och populärt moment. Och Knut Myring, åtta år, lät sig fotas som björn.

Foton: Lena Granlund

Några ord från Anna Hedström (S), vice ordförande Landsbygdsnämnden:

– Först och främst är det ju ett av våra uppdrag att med vissa medel kunna ge stöd för utveckling i våra bygder i Örebro kommun. Vi har haft samtal med det civila samhället i Garphyttan som lyft sin oro över de ungdomar som i dag inte är kopplade till någon form av aktivitet. Vi har fått återkopplat om att ungdomar befinner sig vid exempelvis skolan sent på kvällar och vi vet att det har

Anna Hedström
Örebro kommun

förekommit förstörelse. Vi måste hela tiden arbeta för att lokalisera dessa ungdomar, hjälpa dem att hitta en meningsfull fritid. Då måste det till en samverkan med det civila samhället, kommun och politiken. När frågan kom från Garphyttan om Sommarlovsfesten sa en enhällig nämnd ja till ansökan. Förhoppningsvis ska det leda till att ungdomar som inte är aktiva i någon form av ledd aktivitet hittar en.

Varför är det viktigt?

– Först och främst är det oerhört viktigt att det är den lokala föreningen som gör aktiviteten. De känner sin bygd, de känner barn, unga och vuxna och de vet vad bygden behöver. Vi som kommun ska finnas som ett stöd, vi ska lyssna på behoven och kan vi utifrån våra kriterier ge stöttning så ska vi göra det. Den möjligheten har Landsbygdsnämnden. När det kommer till frågor som berör barn och unga som kan fara illa i vårt samhälle så måste vi göra allt vi kan. ■

Så fungerar allmänna och enskilda vägar

Foto: Raphael Stöger/Pixabay

Vem bär ansvaret för vägarna runt om i Örebro kommun och hur har vi hamnat i det upplägg som gäller? Landsbygdsnytt vände sig till Per Andersson, förrättningslantmätare på den kommunala Lantmäterimyndigheten, som bjöd på en historielektion

För att reda ut vem som bär ansvar för allmänna och enskilda vägar får vi börja med ett rejält kliv bakåt i tiden. Nästan 500 år. År 1544 beslutades det att ”allmänna vägar skulle byggas av allmoggen och på deras bekostnad där kungens fogde så bestämde”. Det innebar att bönderna fick bygga allmänna vägar där fogden pekade och sedan fick respektive by sköta vägarna gemensamt.

För enskilda vägar har vi en avgörande tidpunkt nästan 300 år senare i samband med jordreformsförordningen Laga skifte som beslutades år 1827.

– Vägarna blev så kallade marksamfälligheter och underhållet av marksamfälligheterna delades upp mellan byns delägare så att de fick varsin personlig bit att sköta. Detta kallas vägdelning, säger Per.

Laga skiftes-tiden pågick fram till 1926 då Lagen om enskilda vägar beslutades. Då uppstod en möjlighet till ett gemensamhetsystem genom Vägsamfälligheter, tydligt reglerade genom stadgar, styrelse och stämman.

– Men vägdelning var vanligast även då. Lagen ersattes 1939 av Enskilda väglagen då man kom fram till att det bästa sättet att förvalta var genom vägsamfälligheter och det blir också standard på landsbygden.

Per Andersson
Örebro kommun

Först i hyfsat modern tid, 1997, upphör Enskilda väglagen. I stället är det Anläggningslagen från 1974 som gäller. Det är den som än i dag används för att inrätta gemensamhetsanläggningar för alla slags ändamål, däribland väg, som förvaltas av samfällighetsföreningar.

Det är lätt som medborgare att tänka ”kommunen borde göra något” när man ser ett potthål eller en oskottad vägsträcka, men det är väldigt

sällan kommunens ansvar om det inte handlar om allmänna gator som förvaltas av kommunen.

– Ansvaret ligger hos förvaltaren. Kommunen får inte gå in och göra åtgärder om de inte är förvaltaren.

I staden Örebro är det kommunen som både äger och förvaltar vägarna i stadskärnan och de äldre delarna. I de yngre delarna och på landsbygden är det inte alltid så. Ett konkret exempel är Garphyttan där i stort sett all tätbebyggelse förvaltas av Garphyttans vägförening.

– Kommunen stöttar vägföreningen med bidrag för underhållet.

Ett annat exempel är Ölmbrotorp som kan ses på illustrationen här intill. Vagnätet, som syns upplyst i blått, ingår

Nya gränser för kommunens tätbebyggda områden

I takt med att bebyggelsen i Örebro kommun har expanderat och nya områden tillkommit, har vagnätet på sina håll vuxit utanför gränsen för vad som klassas som tätbebyggt område i de gällande lokala trafikföreskrifterna. Örebro kommun har därför beslutat om nya gränser för kommunens tätbebyggda områden från 1 september 2022. Flera befintliga tätbebyggda

områden har blivit större och tre nya har tillkommit: Ölmbrotorp, Hampe- torp och Norra Bro

Inom tätbebyggt område gäller särskilda regler för hastighet och parkering, enligt Trafikförordningen. Inom tätbebyggt område kan dessutom varje kommun besluta om lokala trafikföreskrifter, även om de inte är ansvariga för vägen i området, på så

vis kan kommunen göra det mer trafik- säkert och enhetligt på dessa vägar.

Följande regler gäller i alla tätbebyggda områden i Örebro kommun:

- Fordonsförare ska hålla en med hänsyn till omständigheterna tillräckligt låg hastighet.

i gemensamhetsanläggningen Ölm Brotorp ga:1. Per förklarar:

– Marken där vägarna i Ölm Brotorp är belägna ingår i fastigheten Ölm Brotorp 1:1, lagfaren ägare är Örebro kommun. Vägkropparna, eller väganläggningarna, förvaltas dock enligt lantmäteribeslut av Dyltabruks vägförening. Örebro kommun har ingen rådighet över väganläggningarna trots att kommunen äger marken. Rådighet, skyldighet och ansvar för vägarna har Dyltabruks vägförening.

Vägföreningens ordförande heter Ingvar Persson.

– Vi tar ansvar här ute och har koll på byn. Vi åker runt årligen och ser över potthål, belysning och annat. Snöröjningen har kommunen tagit över. Vi är väghållare, men får många frågor om både vägen och områdena runt omkring, berättar Ingvar.

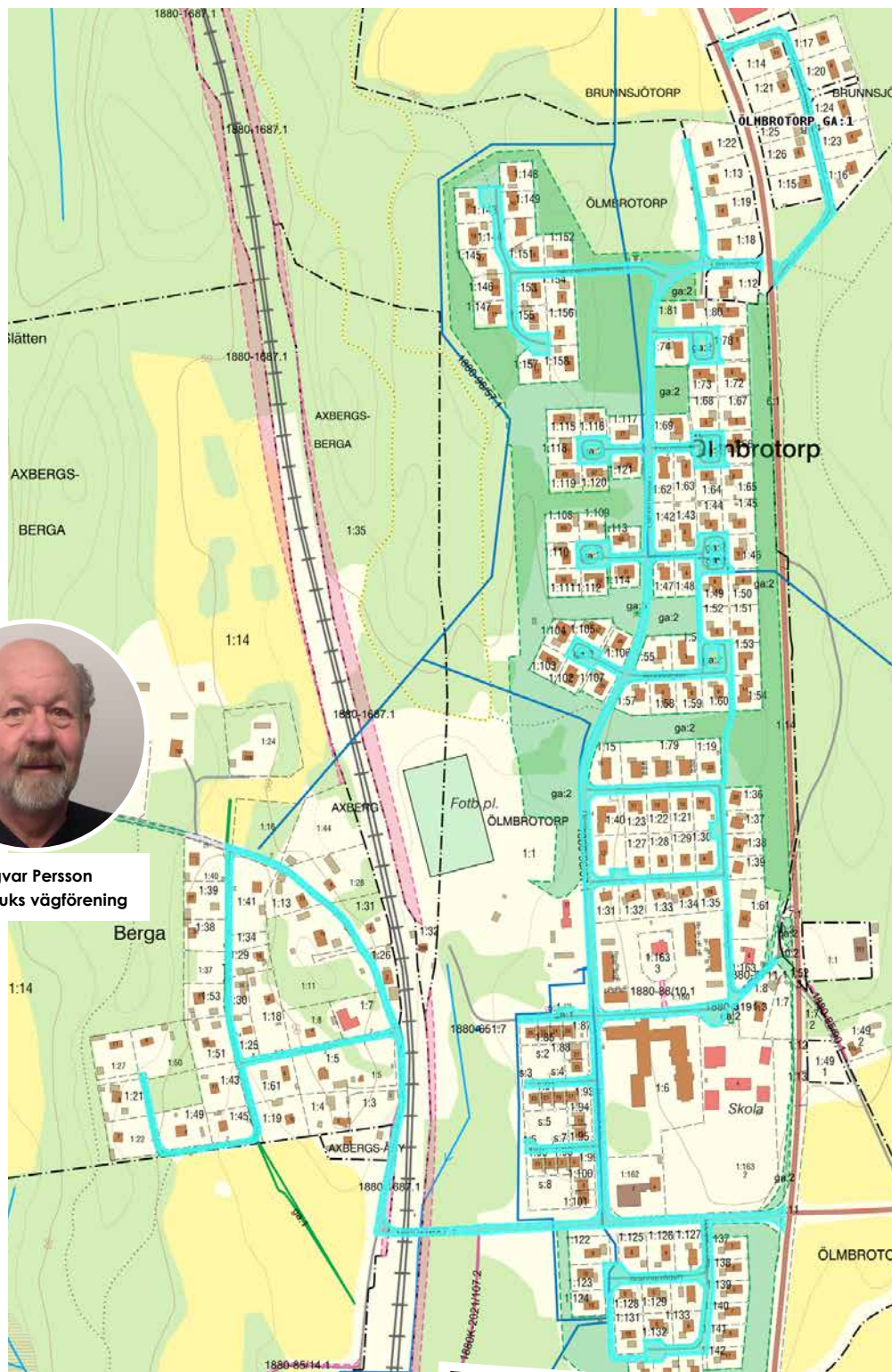

Ingvar Persson
Dyltabruks vägförening

Dyltabruks vägförening är i det här fallet förvaltarna och ansvarig för vägar på mark som ägs av Örebro kommun.

Vad kan man göra som privatperson om man känner sig osäker på vem som ansvarar för en väg?

– Då kan man vända sig till statliga Lantmäteriets växel, 0771-63 63 63 eller till Örebro kommuns service center, 019-21 10 00, de kan alltid svara, säger Per. ■

- Bashastigheten är 50 kilometer i timmen. Kommunen får dock besluta om annan hastighetsbegränsning, det är alltid skyltad hastighet som gäller.
- Fordon får inte stannas eller parkeras på allmän plats som är terräng (utanför vägen).
- Fordon får parkeras högst 24 timmar i följd på allmän platsmark, där kommunen är huvudman, på vardagar utom vardag före söndag och helgdag, om inget annat anges på

platsen.

– Det är bra att känna till att 24-timmarsregeln gäller på alla kommunala gator inom tätbyggt område om ingen annan tidsbegränsning framgår av skyltning på plats. Alltså även på gator som helt saknar vägmärken om parkering. Vägmärket för parkering, med blå bakgrund och vitt P, betyder alltid att parkering är tillåtet högst 24 timmar i

följd på vardagar utom vardag före söndag och helgdag, om inte annan tidsbegränsning framgår av en tilläggstavla, förklarar Emelie Tiveljung, trafikingenjör på Tekniska förvaltningen. ■

Evas hjärta och engagemang tillhör Vinön

Det har blivit dags att stifta bekantskap med detta nummers eldsjäl: Möt Eva Widlund – en riktig Vinöbo som gärna tar dig med på en guidad tur.

Eva Widlund. Boende på Vinön sedan mitten av 1970-talet och innan dess en hängiven sommarlovsbesökare i barndomen.

– Farmor och farfar bodde här och vi var alltid här på somrarna. Det var också här jag träffade min man Bernt när jag var 15 år. Han är född och uppvuxen på ön och vi bor kvar i huset vi byggde på 70-talet, berättar Eva.

Vi är på väg till Norra badet, eller rättare sagt till Stenören som ligger strax intill. Eva rattar bilen medan hon småpratar om människor och platser på ön.

– Se där, Carina har kommit hem till ön. Och titta på det där flyttblocket, visst är det häftigt?

Hon har koll på det mesta, men inte på det där skvallriga viset utan snarare med hjärta och värme för sina medmänniskor på ön som hon älskar.

Att Eva blivit nominerad till eldsjäl kommer nog inte som en överraskning för de flesta,

förutom för Eva själv.

– Det är väldigt roligt, hedrande. Det var inte väntat och jag har inte haft en tanke på det. Det var likadant när jag fick utmärkelsen ”Årets skärgårdsvän” 2021. Det är häftigt, men ibland svårt att ta till sig det fina.

Motiveringen som kom till Landsbygdsnytt lyder så här:

”Eva Widlund har i nästan hela sitt liv arbetat ideellt för att Vinön ska vara en levande bygd. Nu på äldre dagar sammanställer hon Vinöns Ö-blad varje månad. Hon är med och tänker om det är någon som bör ha

med en annons eller om det kommer någon buss till Vinön, då ringer hon runt och kollar med Vinöns företag om de har öppet och vad de säljer. Hon är även med i Vinöns kultur- och hembygdsförenings valberedning och raggar folk som ska vara med i styrelsen. Hon sätter upp affischer och kollar om det finns broschyrer till turisterna. Under åren så har det kommit och gått folk som hjälpt till men Eva har alltid funnits där och har koll på allting.”

– Ja, motiveringen stämmer ju, säger Eva nästan lite genererat.

Trots att hon är pensionär beskriver hon själv att hon har svårt att släppa taget helt, men att hon håller kvar lagom mycket.

– Det är mest bussgrupper jag tar emot och guidar. Och så Ö-bladet varje månad och Skärgårdsskolornas nätverk. Men min största prio nu för tiden är familjen med alla barnbarn och gården.

Eva bläddrar i "Skärgårdsbarnens geografibok". En publikation Eva är mycket stolt över att ha varit med och gjort.

Hon är en drivande person ute på Vinön, det råder det ingen tvekan om. Eva är en av de som var med och räddade kvar skolan i ytterligare 22 år när den på 70-talet var nedläggningshotad.

– Skolan stängdes 1996, fram till dess var jag lärare här.

Hon får något drömskt i blicken när hon berättar om läraråren och om alla barn, och även en hel del vuxna, som hon på sitt pedagogiska vis undervisat i vad Vinön har att erbjuda.

– Man måste ta vara på det som finns här och därför började jag med utomhuspedagogik. Det höjde statusen på de som håller på med odling, fiske, jordbruk och hantverk här på ön. Jag och Rosie, en annan kvinna på Vinön, skapade temavandringar där vi, utifrån behoven som de olika grupperna hade, skraddarsydde temadagar. Jag har alltid velat använda Vinön och allt det fina som finns här.

Projekt av olika slag har avlöst varandra och under en period höll Eva till och med i en kurs vid Linköpings universitet där främst lärare fick utbildning inom utomhuspedagogik och allt skedde på Vinön. Det märks tydligt att Eva är lärare i grunden och guide sedan 70-talet. Det blir gärna en liten utsvävning när hon berättar om något och det brinnande engagemang är stort.

– Jag guidar både barn och vuxna på nästan samma sätt där jag leker fram det jag har att berätta på ett pedagogiskt vis. Det handlar om att starta med upplevelsen på rätt plats, sen kan man gå tillbaka till ett klassrum och lära sig mer.

Eva älskar Vinön. Det är här hon har sina rötter. Evas syster har också flyttat till ön och som grannar har hon makens bror och syster.

– Du får så mycket tillbaka av att engagera dig. Det blir ett utbyte. Jag kämpar på med Ö-bladet och det får jag jättemycket positiv feedback för.

Engagemanget har dessutom sträckt sig långt utanför Vinön. Eva har under 20 års tid varit engagerad i Skärgårdarnas Riksförbund, till en

början ideellt och sedan som anställd fram till pensionen.

– Det är viktigt att vi på Vinön är med i riksförbundet, för där får vi kontakt med öbor runt om i Sverige, vi pratar samma språk. Jag är nog mest stolt över mitt arbete i riksförbundet med tillhörande tidning ”Vi skärgårdsbor” som tyvärr inte finns kvar.

Vad är en eldsjäl för dig Eva?

– Det är någon som verkligen gör sitt uppdrag med stort engagemang. Att man tycker att det är roligt att hålla på med det man gör. Och så jobbar man ideellt.

Skulle du kunna skriva under på att du är en av dem som har satt ljus på Vinön?

– Ja, det skulle jag nog. Jag var med och uppvalde kommunen när det var byggstopp på ön. Vi var ett gäng som ville bygga och satsa här. Jag var med och startade Vinökommittén för att kunna driva frågor och vi fick hit tre landshövdingar samtidigt. Färjeturerna skulle försämrats så den frågan jobbade vi också hårt med. Jag har funnits med hela tiden och varit aktiv och engagerad. Jag förstår inte riktigt ibland hur jag klarade av alla projekt och jobb, men det har alltid varit roligt. ■

Vill du tipsa om en eller flera eldsjälar?

Skriv en motivivering till landsbygdsnytt@orebro.se

Samtliga eldsjälar som varit med hittills har kommit via tips!

Skolan på Vinön har varit av stor betydelse för Eva under alla år. Som lärare mötte hon dagligen öns alla barn. I dag är skolan en mötesplats för de boende.

Foto: Anders Carlsson

Vid årsskiftet säger Landsbygdsnämnden tack och hej

Den 1 januari 2023 träder Örebro kommuns nya organisation i kraft. Programnämnderna tas bort och det totala antalet nämnder minskar från 20 till 13. Landsbygdsnämnden är en av de nämnder som vid årsskiftet försvinner.

Det har tagits ett helhetsgrepp om Örebro kommuns organisation där vissa nämnder och förvaltningar vid årsskiftet tas bort och nya tillkommer, detta för att få en rakare och tydligare arbetsgång från beslut till genomförande.

Den nya nämndorganisationen innebär bland annat att de tre programnämnderna tas bort och att antalet nämnder minskar från dagens 20 till 13. I och med att programnämnderna avvecklas och flera nämnders ansvarsområden förändras har även beslut fattats om nya reglementen för samtliga nya nämnder.

Nämndorganisationen ger en beräknad besparing på cirka 7,5 miljoner kronor och införs från och med 1 januari 2023, det vill säga i samband med den nya mandatperioden.

Vad kommer detta då innebära för Örebro kommuns landsbygd när Landsbygdsnämnden försvinner?

Kommunalråd John Johansson (S) är först ut att svara på våra frågor:

Hur har man kommit fram till detta beslut?

– Det har varit ett omfattande arbete att ta fram ny politisk organisation där utgångspunkten var att alla partier i kommunfullmäktige skulle komma helt överens. I slutändan blev det en bred överenskommelse och jag tror att alla utom ett eller två partier var överens. Även om partierna hade olika ingångar var de flesta överens om behovet av att minska den politiska organisationen. Det innebär bland annat att de nämnder som kommer att finnas kvar ska vara

beslutsnämnder och inte informationsnämnder.

Vad innebär förändringen för landsbygden?

– Man kan ha olika uppfattningar om vem som bäst tillgodoser landsbygdens intressen. Det kan vara så att om man har en dedikerad nämnd, så som Landsbygdsnämnden, kan beslutande nämnd anse att de inte har samma ansvar, vilket de alltså har vilken fråga det än gäller.

Hur ska landsbygdsfrågor bevakas framöver när nämnden försvinner?

– Det kommer att tillsättas en landsbygdsdelegation, men i dagsläget är det inte helt klart vad den ska göra. Det kommer tillträdande kommunstyrelse att bestämma. Delegationen kan ha som roll att ta in olika synpunkter som sedan tas vidare ut i organisationen. Helt enkelt samla in åsikter och föra in dem till rätt beslutande nämnd. Det finns redan nu en del frågor som Landsbygdsnämnden arbetat med och där förslag finns hur de ska delas ut på de andra nämnderna.

Anser inte ni att landsbygdsfrågor behöver bevakas särskilt?

– Jo, det är också därför vi har en särskild delegation. Landsbygden är en del av Örebro kommun

och många politiker och beslutsfattare bor på landsbygden. Vi följer landsbygdsfrågor och det är ett uppdrag som ligger på oss alla. Alla ska ha det bra oavsett var man bor.

Foto: Ulric-Carin Ekblom

Att det finns en rädsla av att landsbygden blir bortglömd, kan du förstå den?

– Både ja och nej. Det är inte en nämnd i sig som är garanten, det är det aktiva arbetet. Jag förutsätter att kommunen fortsatt prioriterar hela Örebro och landsbygdsutveckling. Socialdemokraterna tycker att det är en viktig fråga utifrån att alla människor ska ha möjlighet att kunna växa och utvecklas oavsett var man bor. Man ska kunna leva ett bra liv oavsett om du bor på landsbygden eller i några av de mindre tätorterna i kommunen. Det är inte den politiska organisationen som är avgörande. Det är innehållet.

Oppositionsrådet Anders Åhrlin (M), svarar så här på Landsbygdsnytt's frågor:

Hur har man kommit fram till detta beslut?

– För mig är det ganska uppenbart att landsbygdsfrågorna försvinner i en landsbygdsnämnd, de borde vara påtagligt närvarande i alla nämnder. Vi är engagerade i nämnden redan i dag och i landsbygdsfrågor, i alla frågor allt från skola, ekonomi, lantbruk, strandskydd med mera. Vi ville att dessa frågor ska vara synliga i alla nämnder och inte endast i en separat, så vi står bakom beslutet att ta bort nämnden. Landsbygdspolitik får inte bli symbolpolitik. Landsbygden ska tas på allvar och diskuteras i alla sammanhang.

Hur ska landsbygdsfrågor bevakas framöver när nämnden försvinner?

– Nu blir det ju en delegation som jag är rädd för ger samma effekt som

en särskild landsbygdsnämnd. Från vår sida ska vi göra så gott vi kan med delegationen. Hur belyser vi landsbygdsfrågorna i alla nämnder? Det kommer vi att driva i delegationen.

Behöver inte landsbygdsfrågor bevakas särskilt?

– Jo i nämnderna. Man tror att det blir en särskild bevakning med en landsbygdsnämnd, men det blir inte så. De tappar i stället inflytande och övriga nämnder skjuter bara på landsbygdsfrågorna dit. Så ser det tyvärr ut i dag och det är inte okej. Då förminskar man landsbygdsfrågorna. Vårt engagemang i delegationen är att se till att alla nämnder gör så mycket som möjligt för landsbygden och delegationen så lite som möjligt. Frågorna ska diskuteras där de hör hemma. De ska tas på allvar där de är. I Moderaterna ligger landsbygdsfrågorna väldigt nära till hands och vi har med dem i alla beslut vi tar. Oavsett nämnd. Vi är mer för att få saker gjorda än att sitta och bli pratklubbar.

Rädslan av att landsbygden blir bortglömd, kan du förstå den?

– Ja om man röstade på det röda laget, men inte om man

har röstat på det blå. Landsbygden behöver inte folk som pratar, den behöver politiker som gör saker och inte pratar bort saker. ■

Utdelade bidrag under 2022

Under första halvåret av 2022 har Landsbygdsnämnden delat ut 1 108 919 kronor i bidrag till evenemang och utvecklingsprojekt och 303 192 kronor i bidrag till upprustning av allmänna samlingslokaler. Dessutom har företagarföreningarna Samverkarna i Östernärke och Tysslinge företagare fått näringsutvecklingsstöd på 150 000 kronor vardera.

Evenemang och utvecklingsprojekt:

Barn- och familjeföreställning under sportlovet,

Axbergs Folkets hus, 2 000 kronor.

Lokaler och utveckling Ekersgården,

Ideella föreningen Ekersgården, 428 500 kronor.

Centrumutveckling i Stora Mellösa,

Stora Mellösa Vägförening, 33 000 kronor.

Restaurering av infartskylt Odensbacken,

Odensbackens Vägförening, 76 725 kronor.

Sextettfestivalen i Breven 2022,

Rostugnens vänner, 19 800 kronor.

Teaterföreställningar i folkets hus,

Föreningen folkets hus i Axberg, 2 000 kronor.

Tysslingedagen 2022,

Tysslinge företagare, 40 000 kronor.

Kanalrabatt,

Östernärke Trädgårdsförening, 5 000 kronor.

Dokumentärfilm,

Örebro läns museum, 150 000 kronor.

Start av verksamhet,

Utvecklingsgruppen i Kilsmo, 10 000 kronor

Choklad/lyckohjul,

Kilsmo Idrottsförening, 2 540 kronor.

Upprustning anslagstavla,

Kilsmo Idrottsförening, 5 000 kronor

Invigning utegym/boulebana,

Kilsmo Idrottsförening, 7 705 kronor.

Inköp och montering av gungställning,

Styrsta samfällighetsförening, 25 862 kronor.

Utomhusgolv på Mellösa Garden,

Stora Mellösa-Åsbyvikens IF, 56 562 kronor.

Bänkbord till Hällarna vid Lången,

Axberg Hovsta hembygdsförening, 4 750 kronor.

Levande musik, kultisdanser under 2022,

Glanshammars dansgille, 9 000 kronor.

Järle stationscafé och marknad,

Järle byalag, 12 875 kronor.

Jorden runt med Kalimera,

Kalimera, 26 000 kronor.

AgroDagen och "Smart Farming",

AgroÖst, 50 000 kronor.

Politikerhearing,

Föreningen Hjälmarens vänner, 16 600 kronor.

Medborgarbudget Ölmbrotorp,

Axbergs IF, 125 000 kronor.

Upprustning av allmänna samlingslokaler:

Installation av kamin,

Brevens bruks hembygdsförening, 68 000 kronor.

Diskmaskin, Lännäs bygdegård,

Lännäs bygdegårdsförening, 52 155 kronor.

Nya bord och stolar,

Askers Bygdegårdsförening, 84 037 kronor.

Färist, laddstolpar och upprustning golv/våtutrymme,

Ervalla SK, 99 000 kronor.

Bidrag till utvecklingsprojekt för landsbygden

Upprustning av samlingslokaler

Föreningar och ideella organisationer som är verksamma i, och äger eller förvaltar, fastighet på Örebro kommun landsbygd kan ansöka om bidrag till att bevara och förbättra samlingslokaler, som används för lokal demokrati, sociala möten eller kulturaktiviteter.

Bidrag till utvecklingsprojekt

Bidraget ska stärka insatser som underlättar att bo och verka i en bygd. Det kan till exempel handla om att anordna aktiviteter för unga eller att skapa mötesplatser för olika målgrupper. Insatser av utvecklingskaraktär prioriteras.

Startbidrag för föreningar

För att stimulera och gynna föreningslivet på landsbygden är det möjligt att ansöka om startbidrag. Bidraget ska underlätta själva bildandet av föreningen, men också gå till utrustning som är nödvändig för verksamheten att komma i gång.

Evenemangsbidrag

Återkommande aktiviteter kan vara gynnsamma för landsbygdens utveckling. Syftet med bidragen är att främja existerande evenemang, men även att uppmuntra till nya för att på så sätt bidra till en levande landsbygd.

Läs mer på: orebro.se/landsbygdsutveckling